

IX.

Werndlova puška.

Kratko in lehkoumevno poučilo v orožji po vprašanjih in odgovorih. Za peštvo in lovsko četo cesarskega in kraljevskega vojsstva. 29. str. Tiskarski kraj? Tiskar? Letnica? Cena?

To je najnovejše delce neumornega vojaškega našega pisatelja, gospoda c. kr. stotnika Comela pl. Sočebšana, katero bode s presrčno radostjo pozdravil vsak rodoljub. Iz vojaštva se je širilo in se še dan danes širi pačenje in kvarjenje narodovega jezika v Slovencih. Bivši vojaki, prišedši spet na kmete, spakovali so se z nerazumljenimi, na vojski privajenimi nemškimi izrazi ter kazili svojo govorico z izpridenimi nemškimi besedami. In tako se je pod tem in še pod mnogokaterim drugim vplivom porodila tista spaka, katero imenujemo „kranjska špraha“. Da se, kolikor je moči, ustavi to zlo, v to pomorejo najbolj dobre, slovenski pisane knjige za vojaške šole, in zdaj je že dvanajsto tako knjigo na svetlo dal ter s svojimi novci založil gospod c. kr. stotnik Comel pl. Sočebšan. Tak oficir je dan danes pri nas pač redko seján in za tega delj moramo iz vsega srca največjo hvalo vedeti g. stotniku Comelu za njegovo požrtvovalnost, za njegov ne mali trud in za njegovo plemenito domoljubno delo. To je res, da take knjige bodo rodile še le tedaj pravi sad, ako se slovenska inteligencija v vojaki pomnoži; in da se to zgodi, to pričakujemo od splošne vojaške in šolske dolžnosti.

Kakor prejšnje Comelove knjige, tako je tudi „Werndlova puška“ pisana v obče dobro, pravilno in lahko umevno. Vender naj nam č. g. pisatelj dovoljuje dve tri opazke. Že Levstik je omenil (Nauk slovenskim županom 196), da Jäger pri vojaki ni lovec, ker ne hodi na lov, ampak strelec (prim. zgodovinski imenitno četo ruskih strelcev); peška puška — Infanteriegewehr — je jako okoren in nepravilen izraz; bolje bi bilo pehotna puška od ruskega subst. pëhóta Infanterie, peditatus; pehótni polk (rus. pëhótnyj polk) Infanterie-regiment, namestu nepravilnega slovenskega peš-polk (prim. tudi Mikl. lex. pëš); nedoumno mi je, zakaj je g. Comel obdržal nemčizno šraub Schraube, ko imamo vender lepi slovenski izraz viják; napačno je zaklepiščini repnjak Gehäuseschweif, predročiščev okov Vorderschaftskappe i. dr., kajti od subst. n. kakor zaklepišče, predročišče, vseučilišče, gledališče, zemljišče i. t. d. ni možno izvajati adj. zaklepiščini, predročiščev, vseučiliščini, gledališčini, zem-

ljiščini i. t. d., ampak samo: zaklepiški, predročiški, vseučiliški, gledališki, zemljiški (ergo ne zemljiščna, ampak zemljiška knjiga Grundbuch). Za Bajonnett je g. Comel prav po nepotrebnem vzel bodalo (kar pa tudi kaj drugega pomeni) in jata-gan; mislim, da bi bil pač smel obdržati v narodu že ukoreninjeni ba-jonet, kakor je obdržal karton in patrono ter od poslednje naredil celó dobro besedo patronjá-k Patrontasche.

Knjiga je tiskana tako, da ima na levi strani slovenski, na desni pa nemški tekst, kar jo dela še priročnejšo. L.

Štefan Kocjančič. †

I.

Letošnja zima nam je pobrala večje število starejših slovenskih pisateljev, nego bi jih smeli izgubljati o velikem pomanjkanji obde-lovalcev zanemarjenega našega literarnega polja. Komaj smo se malo oddahnili po Šolarjevi in Kočevarjevi smrti, že nas je iznenadila vest, da je umrl 9. aprila zjutraj častni kanonik Štefan Kocjančič, drugi Stanič in najplodovitejši pisatelj goriških Slovencev.

Porodil se je Kocjančič v Vipavskem trgu 25. decembra l. 1818. Njegovo življenje je jako priprosto in podobno onemu večine slovenskih duhovnikov. Ljudske šole je obiskoval v domačem kraju, srednje pa v Gorici. Iz njegovih dijaških let je zanimljivo to, da se je začel že po drugi latinski šoli pečati s hebrejščino. Takrat je bil tudi velik pri-jatelj dramatične umetnosti. Na svojem stanovanji je osnoval domače gledališče. Kocjančič je bil sam pisatelj iger, ravnatelj, režisér in predstavljaec vse ob jednom. Soigralci so bili njegovi součenci in prijatelji, vstopnina je znašala stari krajcar.

Po dovršenih filozofičnih studijah je stopil l. 1839. v bogoslovje, ali bival je zunaj semenišča in odgojeval otroke tedanjega okrožnega glavarja barona Gleispacha. V to hišo je dohajal tudi kanonik Valentin Stanič in tako se je seznanil Kocjančič s tem veteranom slovenskih pisateljev in pesnikov na Goriškem. Verjetno je, da je Stanič vzpodbujal mladega bogoslovca, da naj goji narodni jezik ter ga zalagal morda tudi s slovenskimi knjigami, ker je znano, da je začel Kocjančič že zgodaj pisati slovenski.